

Az osztályozó vizsga követelményei

Általános iskola - 5-8. évfolyam

Magyar nyelv és irodalom

Magyar nyelv

5. évfolyam

I. Kommunikáció alapjai

- A jelek világa
- A kommunikáció fogalma, tényezői
- A kommunikáció nem nyelvi jelei
- A kommunikációs kapcsolat
- A beszélgetés

FOGALMAK: természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

II. Helyesírás, nyelvhelyesség

- Hang és betű, az ábécé
- Betűrend, elválasztás
- Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve
- Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve
- Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve
- Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve

FOGALMAK: hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

III. Állandósult szókapcsolatok

- Szólások
- Szóláshasonlatok
- Közmondások
- Szállóigék
- Köznyelvi metaforák

FOGALMAK: állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek

- Hangképzés, fonéma

- A magánhangzók csoportosítása
- Magánhangzótörvények: Hangrend, Illeszkedés
- Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás, Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás, Összeolvadás, Rövidülés, Kiesés
- A szavak szerkezete: Egyszerű és összetett szavak, Szótó és toldalékok, A képző, a jel, a rag

FOGALMAK: beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

V. Hangalak és jelentés

- Egyjelentésű szavak
- Többjelentésű szavak
- Azonos alakú szavak
- Rokon értelmű szavak
- Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak
- Hangutánzó, hangulatfestő szavak

FOGALMAK: egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

- Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat
- A leírás
- Az elbeszélés
- A párbeszéd
- A levél (hagyományos, elektronikus)
- A plakát, a meghívó
- A jellemzés

FOGALMAK: elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

- A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat

FOGALMAK: könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

6. évfolyam

I. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

- Szóelemek, szófajok
- Az ige fogalma
- Az igeidők
- Az igemódok
- Az ige ragozása
- A leggyakoribb igeképzők
- Az igék helyesírása
- A határozószó
- A főnév
- Személynevek és helyesírásuk
- A földrajzi nevek és helyesírásuk
- Az állatnevek, égitestek, márkanévek és helyesírásuk
- Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk
- A melléknév
- A melléknevek helyesírása
- A számnév
- A számnév helyesírása
- A névmások
- A személyes és birtokos névmás
- A kölcsönös és visszaható névmás
- A mutató és kérdő névmás
- A vonatkozó, határozatlan és általános névmás
- Az igenevek: A főnévi igenév, A melléknévi igenév, A határozói igenév
- Viszonyszók, mondatszók

FOGALMAK: szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonzók, mondatszók

7. évfolyam

I. Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

- Kommunikáció szóban és írásban
- Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő
- Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás
- Vita és érvelés
- Kommunikációs zavar
- A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai
- Reklám, hirdetés, apróhirdetés

FOGALMAK: tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd

II. Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szószerkezetek, a szóösszetételek

- A mondat a szövegben, a mondatokcsoportosítása
- Az állítmány
- Az alany
- A tárgy
- Határozók
- Hely-, idő-, állapot- és módhatározó
- Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél-és állandó határozó
- A jelzők
- Minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező jelző)
- A mellé- és alárendelő szószerkezet
- Az egyszerű mondat szerkezete
- Az egyszerű mondat helyesírása
- Szóképzés
- Alárendelő szóösszetételek
- Mellérendelő szóösszetételek

FOGALMAK: egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szószerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend

8. évfolyam

I. A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok

- A köznyelv és csoportnyelvek
- Nyelvjárások
- Ritkább szóalkotási módok
- Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések

FOGALMAK: irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv

II. Könyvtárhasználat

FOGALMAK: szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

III. Készüljünk a felvételire!

IV. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

- A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei
- Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői
- Az érv és a cáfolat Érvtípusok Egyenes érvelés, inverz érvelés

FOGALMAK: elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

V. Összetett mondat a szövegben

- A mellérendelő összetett mondat
- Az alárendelő összetett mondatok
- A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat
- Az összetett mondat helyesírása
- Az idézés

FOGALMAK: összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

VI. Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései

- A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint
- Nyelvünk eredete, rokonsága
- Nyelvtörténet, nyelvemlékek
- A nyelvújítás

FOGALMAK: rovásírás, nyelvemlék, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó

Magyar irodalom

5. évfolyam

I. Család, otthon, nemzet

- Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
- Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
- Petőfi Sándor: Egy estém otthon, Füstbe ment terv, Magyar vagyok
- Petőfi Sándor: Arany Lacinak
- Arany János: Családi kör
- Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér
- Fehérlófia
- Az égig érő fa (magyar népmese)
- Arany János: Rege a csodaszarvasról, Attila földje (népmese)
- Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz
- Bibliai történetek: A világ teremtése, Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok, Az Édenkert története, József Attila: Betlehemi királyok, Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? Dávid és Góliát, további bibliai történetek

FOGALMAK: népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

II. Petőfi Sándor: János vitéz

FOGALMAK: verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

III. Szülőföld, táj

- Petőfi Sándor: Szülőföldemen
- Petőfi Sándor: Távolból
- Ady Endre: Föl-földobott kő
- Petőfi Sándor: Az alföld
- Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)
- Nagy László: Balatonparton
- Weöres Sándor: Tájkép

FOGALMAK: hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

FOGALMAK: Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény

- Fekete István: Bogáncs

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

- Petőfi Sándor: János vitéz
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Fekete István: Bogáncs

MEMORITEREK:

- Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
- Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)

6. évfolyam

I. Hősök az irodalomban

Hagyomány és irodalom:

- Arany János: Mátyás anyja
- Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
- Arany János: A walesi bárdok

Hősök-mondák:

- Csörsz árka
- Szent László legendája vagy Lehel kürtje
- Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet)
- Tordai hasadék (Erdély)
- Délvidéki Mátyás-mondák

Irodalom és mozgókép:

- Fazekas Mihály: Lúdas Matyi

FOGALMAK: próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

II. Arany János: Toldi

FOGALMAK: verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem

- Bibliai történetek: Mária és József története, Jézus tanítása a gyermekekről
- Kölcey Ferenc: Himnusz
- Vörösmarty Mihály: Szózat
- Petőfi Sándor: Honfidal
- Radnóti Miklós: Nem tudhatom
- Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
- Körmives Kelemen
- Szerelem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt, A csitári hegyek alatt
- Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...
- Radnóti Miklós: Bájoló

FOGALMAK: líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztím, alliteráció; dal, népdal

IV. Gárdonyi Géza: Egri csillagok

FOGALMAK: történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

V. Választható világirodalmi ifjúsági regény

-Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

-Arany János: Toldi

-Gárdonyi Géza: Egri csillagok

-Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg

MEMORITEREK:

-Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem

-Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)

-Arany János: Családi kör (részlet)

-Arany János: A walesi bárdok (részlet)

-Arany János: Toldi (részletek)

-Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)

-Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

7. évfolyam

I. Korok és portrék

A) Középkor

- István király intelmei Imre herceghez(részletek)
- Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)

FOGALMAK: középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intellektus (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr

B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció

- Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe?)
- Mátyás királlyá koronázása; Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bíró
- Janus Pannonius: Pannonia dicsérete
- Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról
- Bornemisza Péter: Siralmas énnékem
- Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról való ének (részletek)
- Balassi Bálint: Egy katonaének Balassi Bálint: Borivóknak való
- Balassi Bálint: Hogy Juliára találja, így köszöne néki
- Balassi Bálint: Adj már csendességet
- Irodalom és színház vagy film kapcsolata
- A reneszánsz dráma
- Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy később tárgyalva:
- Molière: A képzelt beteg

FOGALMAK: reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)

C) Irodalmunk a 17-18. században

- Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak) Rákóczi-nóta, Buga Jakab éneke, Zöld erdő harmatát, Lévy József: Mikes Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Rákóczy menekülése a börtönből)
- Mikes Kelemen: Törökországi levelek

FOGALMAK: kuruc kor, toborzódal, bujdosóének, siratóének, levél, emlékirat

D-E) Klasszicizmus és romantika

- Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
- Petőfi Sándor: Csokonai
- Áprily Lajos: Séta Debrecenben
- Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
- Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)

- Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Széchenyi Istvánról: Az Akadémia alapítása; A hídvám)
- Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Kossuth Lajosról: A sorsfordító kabát)
- Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz
- Kölcsey Ferenc: Huszt
- Kölcsey Ferenc: Emléklapra
- Kölcsey Ferenc: Himnusz
- Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)
- Vörösmarty Mihály: Szózat
- Vörösmarty Mihály: Ábránd
- Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
- Petőfi Sándor: Nemzeti dal
- Petőfi Sándor: Szeptember végén
- Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (Kossuth Lajos – részlet)
- Vörösmarty Mihály: Petike Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert... Petőfi és Arany levelezése – részletek Arany János: V. László Arany János: Szondi két apródja
- Arany János: A fülemile
- Arany János: Epilógus
- Jókai: A huszti beteglátogatók
- Irodalom és film kapcsolata Jókai Mór: A kőszívű ember fiai
- Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
- Mikszáth Kálmán: A Balóthy-domínium
- Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös
- Mikszáth Kálmán: A néhai bárány
- Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője

FOGALMAK: romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kisepika, anekdota, novella, elbeszélés

II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény

- Tonke Dragt: Levél a királynak

FOGALMAK: történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

- Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
- Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák
- Mikszáth Kálmán: A néhai bárány
- William Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy Molière: A képzelt beteg

MEMORITEREK:

- Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
- Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
- Kölcsey Ferenc: Huszt
- Kölcsey Ferenc: Emléklapra
- Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
- Petőfi Sándor: Nemzeti dal
- Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
- Petőfi Sándor: Szeptember végén

8. évfolyam

I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében

A) *Líra a 20. század első felének magyar irodalmában*

- Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én... Ady Endre: Ember az embertelenségben Ady Endre: Krisztus-kereszt az erdőn Babits Mihály: A második ének (részlet) Kosztolányi Dezső: Akarsz-e játszani? Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalokról Juhász Gyula: Anna örök Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú Tóth Árpád: Láng Dsida Jenő: Kalendárium szonettekben (részlet) Dsida Jenő: Születésnap köszöntő édesanyámnak József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék József Attila: Istenem Áprily Lajos: A rím Radnóti Miklós: Hetedik ecloga
- Ady Endre: Őrizem a szemed
- Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba
- Babits Mihály: Ádáz kutyám
- Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom
- Juhász Gyula: Milyen volt...
- Dsida Jenő: Hálaadás
- József Attila: Rejtelmek
- József Attila: Kertész leszek
- József Attila: Születésnapomra
- Reményik Sándor: Templom és iskola
- Áprily Lajos: Március
- Radnóti Miklós: Nem tudhatom

FOGALMAK: metonímia, szimbólum; anafora

B) *Epika a 20. század első felének magyar irodalmában*

- Kós Károly: Az országépítő (részlet) Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek) Móricz Zsigmond: Hét krajcár
- Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály
- Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálig Móricz Zsigmond: A fillentő
- Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)
- Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)
- Nyirő József: Uz Bence (részlet)

FOGALMAK: kisépika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

C) „Vérző Magyarország” – *Trianon a magyar irodalomban*

- Reményik Sándor: Mi a magyar?
- Babits Mihály: Hazám Babits Mihály: Áldás a magyarra Juhász Gyula: Trianon Juhász Gyula: Testamentum Karinthy Frigyes: Levél (részlet) Márai Sándor: Napló (részlet)

FOGALMAK: békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

II. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében

A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában

- Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek) Nagy László: Az én szívem Nemes Nagy Ágnes: Félelem Csoóri Sándor: Szomorúság
- Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet
- Weöres Sándor: A társ
- Kányádi Sándor: Két nyárfa
- Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére
- Wass Albert: Üzenet haza (részlet)

FOGALMAK: lírai önéletrajz, népies dal

B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában

- Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér(részlet)
- Mándy Iván: Tájak, az én tájaim (részlet)
- Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)
- Illyés Gyula: Hősökről beszélek (részlet)
- Örkény István: Egyperces novellák (részletek)

FOGALMAK: egyperces, groteszk, humor

C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában

- Irodalom és színház vagy mozgókép
- Egy szabadon választott drámai alkotás

FOGALMAK: dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus

III. A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)

- Irodalom és mozgókép
- Szabó Magda: Abigél
- Pilinszky János: Francia fogoly (részlet) Pilinszky János: Harbach, 1944 Anna Frank naplója
- Choli Daróczi József: Dal Lakatos Menyhért: Még mindig siratunk
- Irodalom és mozgókép
- George Orwell: Állatfarm
- Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet) Márai Sándor: Mennyből az angyal
- Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán

FOGALMAK: jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom

IV. Szórakoztató irodalom

- Irodalom és mozgókép
- Agatha Christie egy Poirot-novellája Agatha Christie: Tíz kicsi néger

FOGALMAK: szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

- Szabó Magda: Abigél

MEMORITEREK:

- Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
- Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
- József Attila: Születésnapomra (részlet)
- József Attila: Mama
- Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
- Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

